RENÁTA NÁZLEROVÁ

NÁVOD K POUŽITÍ

lásky

Návod k použití lásky

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.e-reading.cz
www.palmknihy.cz

Fortuna Libri

Renáta Názlerová

Návod k použití lásky – e-kniha
Copyright © Fortuna Libri, 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

NÁVOD
K POUŽITÍ

lásky

RENÁTA NÁZLEROVÁ

NÁVOD K POUŽITÍ

lásky

Fortuna Libri

Original title: Návod na obsluhu lásky
Fotografie autorky na přebalu Marián Datko.
Copyright © Renáta Názlerová, 2015, 2018
Jacket design and symbols © Dodo Dobrík, 2018
Czech edition © Fortuna Libri, Praha 2018
Translation © PhDr. Jana Semelková, 2018

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri, spol. s r. o., v Praze, 2018.

www.fortunalibri.cz

Odpovědná redaktorka Lucie Bednářová.

První vydání.

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být reprodukována,
ukládána do informačních systémů nebo rozšiřována
jakýmkoli způsobem, ať už elektronicky, mechanicky,
fotografickou cestou nebo jinými prostředky
bez souhlasu majitele práv.

Tato kniha je fikce. Jména, postavy, místa a události
jsou buď výsledkem autorovy fantazie, anebo jsou použity fiktivně,
a proto jakákoli podobnost se skutečnými živými či mrtvými osobami,
obchodními společnostmi, událostmi či místy je čistě náhodná.

ISBN 978-80-754-6170-4 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-754-6186-5 (ePDF)
ISBN 978-80-754-6184-1 (ePUB)
ISBN 978-80-754-6185-8 (Mobi)

Věnováno Tereze Rumanové,
rozené Kochové

Slovo úvodem

Podklady k přípravě této knihy jsem poskytla z jediného důvodu.

Devadesát devět procent lidí, kteří se ocitají v mezních situacích, ať už z důvodu živelní katastrofy, dopravních či jiných nehod a kteří se přitom cítí ohroženi na životě, posílají skoro identickou zprávu nejbližším. Potřebují je ujistit, že je milují.

Jinak řečeno, poslední slova, jež chceme říct našim drahým, jsou vyznání lásky, kterou k nim cítíme.

Táži se, proč mají být našimi posledními?

Tamara Kochová

PhDr. Tamara Kochová, Phd.

Po absolvování gymnázia se věnovala studiu psychologie na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Jako stážistka pracovala na několika mezinárodních projektech zaměřených na behaviorální výzkum. V rámci postgraduálního studia získala titul PhD. na Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne. Několik let působila jako ředitelka odboru v Ústavu aplikované psychologie, přednáší na řadě slovenských i českých vysokých škol. V současnosti působí coby vztahový terapeut a motivační kouč. Vydala několik odborných publikací, kde nosným tématem jsou rodové rozdíly v komunikaci, vztahové vazby a terapeutická kazuistika.

1

Bylo půl jedenácté večer, když se Tamaře rozezněl telefon. Váhala, zda jej vzít, přece jenom tak pozdě a neznámé číslo, to mohl být jedině nějaký zoufalý klient, a na takového nebyla ani trochu zvědavá.

„Paní doktorko, mám ten důkaz!“

„Důkaz? Jaký důkaz, a kdo vlastně volá?“ zareagovala poněkud nevrle, když hovor nakonec přijala.

„Ježíši, promiňte, jsem tak rozrušená, tady je Valentová. Já vím, že je pozdě, ale konečně mám ten důkaz, že už mě manžel nemiluje.“

Tamara si kvapem vybavovala informace. Valentová, Valentová – ano, sedmdesátiletá paní vdaná za chlapa o dvacet let mladšího. Manželství trvá třicet let. V čem byl problém? Rychle, hlavo děravá, vzpomínej. Aha, nevěra s nějakou servírkou. Po třiceti letech manželství podvádí paní Valentovou manžel.

„Paní Valentová, to byla akademická otázka v rámci našeho sezení. Bavili jsme se o tom, že nevěra nemusí nevyhnutelně znamenat, že se z manželství vytratila láska. Nechtěla jsem po vás žádné důkazy lásky či nelásky.“

Žena na druhém konci se na chvilku zarazila. „Aha, ale ptala jste se, kde jako mám důkaz, že mě nemiluje. Takže vy jste to řekla jen tak a ani jste ten důkaz nechtěla. To už je ale jedno. Zkrátka, já ten důkaz mám.“

„Uvědomujete si, kolik je hodin? A že zítra máme termín, pokud se nemýlím?“

„Jenže já jsem z toho na prášky, asi skočím z okna!“

„Takhle ne, s citovým vydíráním na mě nechoďte. Pokud mi chcete něco říct, dobře, máte tři minuty. Jinak se uvidíme zítra v kanceláři a můžeme všechno probrat.“

Carmen Valentová zmlkla, odmítavý postoj své terapeutky zjevně vzala jako ránu pod pás.

„Tedy dobře, nebudu vás rušit, ale zítra ten důkaz přinesu. Sama uznáte, že mé rozhořčení je oprávněné. Možná mě i pochopíte.“

Tamara ukončila hovor, podívala se v koupelně na sebe do zrcadla a položila si otázku: Co je lepší? Žít sama, v osmatřiceti letech nemít na obzoru vztah ani partnera, nebo ještě v sedmdesáti řešit manželovu nevěru, zmítat se v citových pochybnostech a skákat z okna pokaždé, když vysprchovaný a navoněný odchází na neformální pracovní schůzku.

Když si posléze, sedící na posteli, krémem potírala lokty a rutinními krouživými pohyby masírovala okolí očí, zhodnotila, že to není dobré ani v jednom případě. Ale ty dva roky bez sexu, které má za sebou, by pro ni měly představovat velký vykřičník.

Všechna rána byla stejná. Sprchování, mytí vlasů, čištění zubů, důsledné líčení při šálku kávy. Potom fénování, tupírování a věčné dilema, co na sebe. „Dneska se cítím na bílé šaty. Venku je teplo jako ve vroucím hrnci. Nebudu sice působit dostatečně profesionálně, ale na druhou stranu mám naplánované jenom dvě sezení s dvěma ženami. Těm může být fuk, co mám na sobě,“ bručela si pod nosem.

Po nedávné dovolené v Řecku, na níž byla s dlouholetou kamarádkou Magdalénou, vypadala opravdu dobře. Opálení sluší každé ženě. Dokonce i té, která nosí pár kil navíc jako Tamara. Spokojená sama se sebou, usedla do svého malého fiátka a zamířila do centra. Ačkoli se jí na mysl tlačily obě dnešní sezení, na něž se potřebovala připravit, tvrdohlavě odmítala soustředit na ně myšlenky. Hodlala rozebírat jaké to je, když žena potká toho pravého, osudovou lásku. Třeba u benzínky, nebo v obchodě, anebo... Anebo? Výčet možných míst na setkání s osudovým chlapem skončil. Vůbec si neuměla představit, kde by mohla natrefit na někoho, jenž nebude ošklivý, pupkatý, starý, rozvedený, traumatizovaný vlastní minulostí, homosexuál, bisexuál či metrosexuál. Existuje vůbec?

„Paní Valentová už sedí v terapeutické místnosti."

„Co prosím? Měla přijít na jedenáctou, jestli se nemýlím, a je teprve deset."

Asistentka Nela protočila panenky a napodobila vrčící kočku. „Co jsem měla dělat, když prohlásila, že tu na vás počká? Tak jsem ji usadila vevnitř a pustila jí telku. Sedí u ní už hodinu."

„Je tu tedy od devíti?"

„Přesně tak."

Tamara uchopila do ruky složku paní Valentové. Prolétla poslední záznamy a rychle k nim připsala zmínku o nočním telefonátu. Hluboký nádech – výdech patřil k jejím rituálům, tak pokaždé dosáhla za pár vteřin absolutní koncentrace. Vstoupila do terapeutické místnosti, která vypadala spíše jako obývací pokoj. Vypnula televizor a usedla do své-

ho bílého křesla. Nezdržovala se úvodními formalitami, protože jí bylo jasné, že Carmen Valentová se nemůže dočkat, až dostane slovo.

„Prosím, poslouchám."

„Ještě jednou mi promiňte, paní doktorko, chápu, že máte vlastní soukromí. Jenže manžel mě včera strašlivě urazil. Tak jsem získala onen důkaz. Tady je."

Vytáhla z kabelky třicetimililitrový flakónek jakéhosi dámského parfému, zřejmě značkového a drahého. Důrazně jím práskla o stůl.

„Asi vám nerozumím," zírala Tamara nechápavě na Valentovou.

„Víte, vždycky mi manžel z pracovních cest do zahraničí vozil voňavky, minimálně sedmdesátimililitrové. A nějaký šperk. Včera večer přicestoval z Milána. Představte si, co mi řekl: Údajně nic nestihl, prý byl děsný kalup. Ubožáček jeden bezcharakterní! V životě jsem nepoužila hrubá slova a na jeho adresu už vůbec ne. Teď prohlašuju, že je prase. Nenávidím ho. Strašlivě ho nenávidím. Příšerně. Je mi jasné, co za tím vším je."

„Opravdu? A co?" Tamara se snažila přerušit tok hrubých slov a zmírnit hněv.

„Byl tam s tou vymalovanou štětkou! Kdoví, zda to vůbec byla pracovní cesta! Přemýšlela jsem, jestli bych neměla zavolat k němu do práce. Myslím na personální, jako neznámá osoba. Že bych se informovala, zdali byl v Miláně služebně. Co vy na to?"

„Jaký to bude mít význam?"

„Jaký? Byl by to další důkaz, kdyby mi řekli, že nikde nebyl nebo že si vzal dovolenou. To bych ho asi na místě zabi-

la. Přece nemůže přede mnou dávat přednost nějaké flundře. Co vy na to?“

„Zaprvé není vůbec jisté, jestli váš manžel milenku má. Je to pouze vaše domněnka. Zadruhé, vrátíme se znovu k tomu, o čem jsme už spolu hovořily. Když je muž nevěrný, neznamená to, že svou ženu či partnerku nemiluje. Nemusí to ani nevyhnutelně znamenat, že miluje milenku.“

Carmen Valentová byla opravdu dobře udržovaná sedmdesátnice. Pravděpodobně díky četným plastickým zákrokům a pravidelným návštěvám kosmetických a kadeřnických salonů vypadala nejvýš na padesát. Vždycky oblečená podle posledních trendů, nakupovala jen ve špičkových buticích. Dokonalá manikúra, lodičky vždycky ladily s kabelkou. Ani ten nejpřísnější stylista by jí neměl co vyčíst.

„Jenže jsem pořád jeho manželka! Pokud někam jede, měla bych ho doprovázet já! Nikoli nějaká hospodská fuchtle, která dá každému štamgastovi, kterému načepuje pivo.“

„Věrnost si nárokovat nelze, o tom jsme už hovořily.“

„Proč ne? Na to je přece zákon, že si manželé mají být věrní.“

„To je sice pravda, něco podobného v zákoně máme. Jenže nikde nejsou zakotvené tresty za to, že někdo někoho podvedl.“

„Tak se ten zákon musí změnit! Nevěrníky je třeba vykastrovat a veřejně pranýřovat!“

„Taková věc skutečně není předmětem našeho setkání. Vaším úkolem z minula bylo popřemýšlet, kam se chcete

pohnout dál. Povíte mi, jak si představujete řešení své situace?“

„Na to odpovědět nemůžu, nejsem ještě připravená.“

„Kdy budete?“

„Příště. Ale mám velikou prosbu. Zavolejte taky mému muži a pozvěte ho sem. Vám se možná přizná, že mě podvádí.“

„Pokud má přijít sem, musí být iniciativa na jeho straně. Navíc, i kdyby přišel, víte sama dobře, že co si my dva spolu řekneme, zůstane diskrétní a rozhodně to posléze nebudu řešit s vámi.“

„No, co se dá dělat. Tak to přežiju. Ale požaduju, abyste se potkali. Hodně si od vašeho setkání slibuju.“

„Můžete mu dát mé číslo. Pokud se ozve, přednostně ho přijmu, to jediné vám slíbit mohu. Naše dnešní sezení je u konce. Uvidíme se zase za dva týdny.“

Carmen Valentová vstala a popírajíc všechny zákony přírody vycupitala z terapeutické místnosti jako mladice. Tamara připustila, že její pacientka trpící hysterií, možná dokonce psychózou, v sobě má jisté kouzlo. Dokonce, přes její nervovou labilitu, kterou připsala k paní Carmen jako základní charakteristiku osobnosti, nejen fyzické.

Odpolední schůzka s Magdou byla pro Tamaru vysvobozením. I druhé sezení v onen den jí dalo pořádně zabrat. Proto když se sunula eskalátorem do nejvyššího patra obchodního nákupního centra, kde se s důvěrnou kamarádkou měly potkat, vůbec nevnímala, co se kolem děje. Sotva na půl oka zachytila sžíravý pohled muže, který sjížděl po schodech opačným směrem. Kdesi na periferii pravé mozkové hemisféry

jí blikla otázka, proč na ni kdosi civí. Sotva opustila jezdící schody, ohlédla se. Spíš instinktivně, protože si nebyla jistá, zda neminula některého ze svých pacientů. Muž učinil to samé. Kývl na ni hlavou a naznačil, že vyjede za ní nahoru.

„Dobrý den, nebo spíš už večer?“ pozdravil. Vypadal jako profesionální sportovec. Ač čtyřicátník, přesto samý sval.

„Dobrý, my se známe?“

„Ještě ne. Ale rád bych to změnil. Líbíte se mi.“

Tamaře jeho přímočarý tah na branku, jistým způsobem až společenská nehoráznost na chvíli vyrazily dech.

„Co na to odpovědět…“

„Stačí, když mi dáte své telefonní číslo, slečno, myslím na mobil. Jste slečna, že mám pravdu?“

„Musím uznat, že odvaha vám nechybí.“

„Bohužel, pospíchám. Dáte mi to číslo?“

„A víte, že nedám?“

„Nic se neděje, stejně si vás najdu, mějte se!“ Jak rychle se objevil, stejně se i vypařil.

Tamara se musela zasmát. Takhle střelhbitě po ní ještě žádný mužský nevystartoval. Pobavený úsměv jí z tváře nezmizel, ani když se vítala s Magdou.

„Poprvé po stu letech tě vidím po práci s úsměvem.“

„To je tím, co se mi přihodilo.“ Načež kamarádce odhalila podivuhodnou příhodu z jezdících schodů.

„Jsi koza, to číslo jsi mu dát měla,“ zhodnotila situaci Magda.

„Blázníš? Je to očividně narcisista, takoví chlapi jsou dominantní, autoritativní, žena vedle nich smí jen držet hubu a krok.“

„Řeknu ti to takhle. Přestaň chlapy lustrovat jako terapeutka a začni se na ně konečně dívat jako žena."

„Vždyť jsem se na něho jako žena dívala. Byl to fešák. Dlouho jsem tak přitažlivého chlapa neviděla. A v tom je právě háček."

„Proboha. Ani netušíš, jak se jmenuje, a už vidíš háčky!"

„Bylo mu kolem čtyřiceti. To už bývají muži ženatí. Nebo rozvedení. Pokud se chtěli rozvádět oni, byli to děvkaři, co podvádějí manželky. Jestliže se s nimi chtěla rozvést jejich žena, pak šlo o měkkoty, podpantofláky a trouby."

„Jsi ve vleku vlastní práce. Nemá cenu se s tebou na tohle téma bavit. Ale pamatuj si: Chlapy od sebe odháníš sama. Oni by měli i zájem, jenže tvé analýzy-paralýzy dokážou zastavit i supermana."

Zasmály se a uvelebily se v cukrárně. No a co. Za svou slabost pro sladké se nestyděly.

„Můžu ti prozradit, co jsme dneska řešila?" nenápadně přehodila výhybku Tamara.

„O své práci nikdy nemluvíš," překvapila ji Magda. „Stalo se něco vážného?"

„Ne, jenom zvláštního. Navštívila mě žena, které zahynul syn při autonehodě."

„Bože, to snad ani nechci slyšet. Víš, jak jsem citlivá na všechno, co souvisí s dětmi," bránila se tématu Magda, svobodná matka osmiletého syna. Byla to veselá kopa s vrtulí u zadku, neustále lítala a něco zařizovala, energii měla za tři. Jakmile se však něco týkalo jejího dítěte, okamžitě plakala, bezhlavě vyváděla a propadala panice.

„Nebudu vykládat žádné podrobnosti. Jen ti chci říct něco, co už dlouho nosím v hlavě. Jde o to, že po synově smrti se ta paní zhroutila, a dokonce byla nějakou dobu hospitalizovaná v nemocnici. Proto se o pohřeb musel postarat manžel. Syna nechal pochovat v hrobě své matky. Tedy babičky toho nebohého mladíka."

„Fakticky to musím poslouchat?" Magda se doslova vrtěla na židli, nervózně přehrabovala kabelku a pohrávala si s mobilem.

„Tak mě trochu poslouchej. Moje klientka chce dosáhnout toho, aby syna z hrobu tchyně exhumovali a uložili samostatně. Nemůže se smířit s tím, že její jediný syn nemá po smrti svůj klid, vlastní soukromí."

„Nezní ti to trochu morbidně?"

„Nedokážu se k tomu vyjádřit, protože sama dítě nemám. Chtěla bych jí nějak pomoct, nevím ale jak. I mně se to zdá absurdní. Potřebuju to s někým rozebrat a vybrala jsem si tebe."

„Tami, víš dobře, že pro tebe udělám skoro všechno. Pokud se se mnou chceš bavit o nějakých problémech, klidně. O chlapech, sexu, módě, cestování – můžeš si vybrat. Ale tohle ne," odmítla ji rázně Magda.

Tamara vzala odmítnutí na vědomí. „OK, dobrá, nezajdeme na nějaké nákupy?"

„Co takhle nějaké pěkné spodní prádlo?" navrhla Magda. „Měla by sis pořídit nějakou sexy podprsenku a kalhotky."

„Nač mi to bude, ty chytrá?"

„Co já vím? To tebe hodlá neznámý mužský vyhledat a pozvat tě na kávu."

„I kdyby, k posezení nad kávou nepotřebuju sexy spodní prádlo."

„Bože můj sladký, mám já to natvrdlou kamarádku," chytila se jednou rukou Magda za hlavu a druhou popostrkovala Tamaru do butiku se sexy módou.

2

Tamařin byteček nebyl velký. Měl však něco, co běžné byty nemají, nádhernou terasu s výhledem na starou Bratislavu. Ráda tam sedávala v proutěném houpacím křesle se sklenkou ledové kávy a pozorovala věže kostelů. Připomínaly jí, že život jedince pomine, ale život jako všeobecná veličina je nesmrtelný. Dokonce samotný fakt, že hmotné věci žijí déle než lidská bytost, v ní vyvolával pocity silné melancholie.

Asi bych neměla používat tuhle lžičku, přemýšlela, když míchala kávu, v níž se rozpouštěly kostky ledu. *Jenže je to kus historie mé rodiny*, začala polemizovat s vlastní myšlenkou a soustředila se na tepané detaily lžičky, jíž používala už maminka její babičky. Na stolku se rozvibroval telefon. Ťukla na doručenou zprávu a usmála se. Magda nezklamala. Volaly a psaly si den co den i tehdy, když jedna z nich byla mimo město, a minimálně jednou do týdne se někde setkaly. Zdálo se, že jejich zvyk bude poprvé po deseti letech narušen. Ale ne. Ve zprávě stálo: *Jedu k tobě, z toho debila jsem na prášky! Připrav drink!*

Tamara vstala z křesla a přešla do útulné kuchyňky, kde nebylo nic navíc. Z ledničky vyndala pomerančový džus, do džbánu pokrájela malé kousky pomeranče a citronů. Zalila je džusem a tonikem a hotovou limonádu uložila zpátky do lednice. Z pracovny, kde měla víc knih než místa, donesla cigarety. Nikdy sama nekouřila, ani neuměla šlukovat, ale když večer vysedávaly s Magdou, tak si i zapálily.

Magdin příchod doprovázela hlučná až teatrální gesta, jako obvykle. Vždycky emoce prezentovala v míře, která by unesla i prkna Národního divadla, rozhazovala rukama a vrtěla hlavou.

„Je to debil, absolutně bezcitný blbec!“ Tím komentovala fakt, že si pro syna přišel jeho otec.

Živé stříbro je příliš slabý výraz, aby popsal povahové rysy Magdina chlapce. Dával své matce zabrat po všech stránkách. Hyperaktivitou hýřil natolik, že byla poněkud nezvládnutelná, což dobře vnímala i Tamara. Proto jí bylo líto, že kamarádka s chlapcem zůstala sama. Když se Magda s Mariem seznámili, vypukla obrovská láska. Vydrželo to však jen do synových třetích narozenin. Potom Magdě Mario oznámil, že už k ní necítí to, co cítil kdysi, a že je ještě příliš mladý, aby mu to málo stačilo. Od té chvíle se Magda trápila s jejich malým Bohouškem sama.

„Prozradíš mi, co tě tentokrát rozčílilo?“ zeptala se Tamara a podala Magdě velkou sklenici nápoje, který připravila podle vlastního receptu.

Magda se s chutí napila. „Fuj, co je to za žbrďolu?“

Tamara se nenechala vyvést z míry. Věděla, že když je kamarádka v ráži, bude bručet na všechno. Jako kdyby poznámku neslyšela, zopakovala svůj dotaz.

„Co mě rozčílilo? Ani ti to přesně neřeknu. Ten blbec si znovu našel novou babu. Místo toho, aby víkend, jejž má trávit s vlastním synem, byl s ním, tahá do toho i tu ženskou. Dokonce seděla v autě, když pro malého přijel. Chápeš to?“

„Nejste spolu už pět let, Magdo. Jako máš právo na svůj život ty, má ho i on. Nemůžeš po něm chtít, aby žil v celibátu.“

„To po něm ani nežádám! Ať si klidně spí, s kým chce. Ale pro jeden jediný pitomý víkend v měsíci, kdy si syna bere, se nemůže věnovat jenom jemu?“

„Třeba je to známost perspektivní a on chce, aby přítelkyně poznala i syna.“

„Perspektivní známost? Víš, co je zač? Učiněná rajda!“

„Ty ji znáš?“

„Jistě. Kdysi dělala v pizzerii, kde jsem pracovala jako provozní. Jak dlouho to může být? Tři roky? Nedělala tam dlouho, protože ji vyrazili. Věnovala se víc obšťastňování kuchaře než obsluze hostů. A nasávání. Chlastá první ligu!“

„Možná to tak je, možná není. A i kdyby, ty nemáš právo se míchat do toho, s kým on chodí.“

„Jenže ona je fakt děvka a alkoholička! V takovém případě mám přece nárok zabránit tomu, aby se stýkala s mým synem, nebo ne? Vždyť může ohrozit jeho mravní vývoj! A na základě toho, že mu hrozí mravní ohrožení, bych mohla požádat soud, aby zakázal Mariovi stýkat se s Bohouškem.“

Tamara to nekomentovala. Na město padal soumrak a konečně začalo aspoň trošku profukovat. Přivřela oči a upřímně si přiznala, že se jí momentálně vůbec nechce řešit kamarádčiny problémy s ex partnerem.

„Povíš mi k tomu něco?“ Magda znovu začala zvyšovat hlas.

„Ano, řeknu. Nedělej z komára velblouda. Buď ráda, že se otec o svého syna zajímá. Víš, kolik je matek, které bojují za to, aby otcové jejich dětí aspoň platili výživné? Ten tvůj i platí a i se o Bohouška zajímá!“

„Zcela zřejmě mi nerozumíš!“

„Ale rozumím, jen tě nemíním podporovat v neopodstatněné nenávisti. Bohouš je šťastný, když s tátou je. Ty získáváš víkend pro sebe. Možná není otcem roku, ale nemusíš se stresovat, že ti ho unese, bude ho bít nebo navádět proti tobě."

„To si říkáš kamarádka? Máš mě chápat a stát na mé straně!"

„Odkdy se přátelství měří podle shody názorů? Právě protože jsme kamarádky, bavím se s tebou na rovinu."

„Jenže já se rozčilovat chci, abych odblokovala jed, který ve mně je! Jak se mám rozčilovat, když ty mě uklidňuješ?"

V tu chvíli se obě rozesmály.

„Lezu ti někdy na nervy?" pokračovala Magda už podstatně uvolněnějším tónem.

„Někdy ano, ale to je v pořádku. Nikdo na světě není dokonalý."

„Kromě nás dvou," dodala už v dobré pohodě Magda. „Ještě jsem se chtěla optat," pokračovala, „jak jsi vyřešila tu paní, co má syna pochovaného ve společném hrobě s nějakou příbuznou?"

„S matkou manžela, tedy s tchyní. Zrovna dneska byla u mě. Chlapce, jak jsem pochopila, pochovali bez jejího vědomí a souhlasu."

„To se smí?"

„Ona byla hospitalizovaná na psychiatrii, když se zhroutila po synově smrti. Ale to už jsem ti říkala. Tam jí dávali silná sedativa, skoro o sobě nevěděla. Vlastně nebyla schopná se vyjádřit."

„Co uděláš ty? Pokusíš se jejího muže přesvědčit, aby povolil exhumaci a syna nechal přemístit jinam?"

„Ne. Víc mě zajímalo, proč jí to tolik vadí. Zda měla s tchyní nepěkný vztah. Případně jestli její syn s babičkou špatně nevycházel."

„Proč tě to tolik zajímalo?"

„Hledala jsem motivaci jejího uvažování. Důvod, proč ji něco takového tak trápí."

„K čemu jsi dospěla?"

„Mám ti teď snad udělat psychologickou přednášku o smutku ze smrti vlastního dítěte?"

„Ne, rozplakala bys mě."

„Tak jenom stručně. Všichni se nějak musíme vyrovnat s bolestí a smutkem, když nás podobná či stejná tragédie postihne. Někdo pije, jiný nadává na celý svět a je zlý ke všem, kteří jsou šťastní, další za sebou spálí mosty a začne znovu. Ona hledala něco, co by ještě pro svého syna mohla udělat. Cosi dobré a správné, jak to cítí ona."

„Pěkně děkuju, vybírat mrtvé tělo z hrobu."

„Ono to v zásadě ani není dost dobře možné. Deset let po smrti by se s ostatky manipulovat nemělo, protože jde o minimální dobu tlení těla. Jedinou výjimkou jsou exhumace nařízené soudem, když se vyšetřuje nějaký zločin. Ale i to se děje jen v tom případě, že se důkaz nedá získat jiným způsobem."

Magda nevěřícně kroutila hlavou. „Tohle jsi jí vykládala?"

„I tohle. Chtěla jsem, aby svůj problém vnímala i z praktického hlediska. Podstatné však je, že pochopila i druhou rovinu, kterou jsem jí předestřela."

„To by mě fakt zajímalo, jakou tohle může mít ještě rovinu."

„Například to, že pokud ti nejsou cizí duchovní záležitosti a jsi ochotná připustit, že tenhle život a tahle dimenze exis-

tence nemusí být jediná, potom chlapci nemusí být na škodu, když má i po smrti nablízku člověka, který ho měl rád stejně jako jeho máma."

„Tím míníš tu babičku?"

„Přesně tak. Byl to její jediný vnuk a viděla se v něm, jak mi má klientka vyprávěla. Někdy i trošku žárlila na mimořádnou lásku a souznění mezi svým synem a manželovou matkou."

„Myslíš si, že to té paní pomohlo?"

„Nevím, ale uznala, že takhle se na svůj problém nepodívala a že se jí v jistém smyslu ulevilo."

Po chvilce přemýšlení Magda tiše poznamenala: „Kdyby se Bohouškovi něco stalo, zabila bych se. Nedokázala bych bez něho žít."

Tamara vstala a zmizela uvnitř svého útulného bytu. Když se vrátila na terasu, držela v ruce malou lahev vodky.

„Kočičko," rozhodla se odlehčit hovor, „tohle potřebuje panáka." Do džbánku s limonádou přilila dobré dvě deci alkoholu. „Dáme si do nosu, abychom byly veselé a hravé!" Když si s Magdou přiťukly, dodala: „Buď šťastná, že Bohouška máš, že je zdravý a živý, a neřeš hlouposti!"

3

Tamařin milostný život nestal za moc téměř v žádné etapě jejího života. Jako dítě a potom náctiletá byla zakomplexovaná kvůli nadváze, často slýchala posměšky. Protože jí nikdy nebyl cizí ani sport, ani humor, nevyčlenili ji ostatní z kolektivu, dokonce si tak dokázala získat sympatie opačného pohlaví. Pravdou je, že většinu vtipů směřovala k sobě. Utahovala si ze sebe, aby ukázala, že ji nerozhodí, až něco podobného provedou druzí. Pro kluky se stala jednou z nich. Už na gymnáziu se zamilovala až po uši. Spolužák Oto o tom věděl, byli nejlepší přátelé, ale na další nedošlo. Dokonce nepadla ani pusa. Na vysoké to už byla jiná káva. Její intelekt a vzpomenutý smysl pro legraci se staly smrtící kombinací. Dobře věděla, že když obě zbraně použije, zvítězí na celé čáře. Přesto i tak to nešlo. Když mělo dojít na lámání chleba, Tamařino sebevědomí vyšumělo rychlostí světla. V okamžiku si připadala jako nejošklivější, nejotylejší, prakticky nejobludnější tvor na celé zeměkouli. Pokoušela se stav napravit různými triky, třeba opít se namol, aby o ničem nevěděla, vytvořit tmu jako v hrobě, aby nebylo nic vidět, případně řádně opít adepta na sex, aby ji chtěl navzdory tomu, co uvidí, až se vysvlékne. Pokaždé to byla učiněná katastrofa. Čas běžel a ona si uvědomovala, že se musí připravit na samotu a život bez vlastní rodiny.

Malou jiskřičkou naděje se stal pobyt ve Francii. V rámci postgraduálního studia na prestižní Sorbonně. Kolega

z Maroka, starší o deset let, konečně zvedl její ženské sebevědomí. Kilogramy navíc dokonce považoval za krásné a ji samotnou za ztělesnění veškerých mužských tužeb. Prožili spolu vášnivý půlrok, v němž začala trochu věřit, že se může i ona mužům líbit. Jenom jí zapomněl prozradit, že je ženatý. Tvrdil, že to není žádný problém, když v Maroku jsou dvě manželky považovány za běžný standard. Ujišťoval ji, že s jeho první paní se jistojistě spřátelí a všichni dohromady povedou krásný rodinný život. S malou podmínkou – že se vzdá své profesní kariéry, že děti, které spolu zplodí, budou ctít muslimskou víru a ona se začne zahalovat, jak se na slušnou ženu patří.

Na Slovensko se vracela šťastná a smutná zároveň. Čekalo na ni místo ředitelky odboru v Ústavu aplikované psychologie. Za vědecké práce, které stihla publikovat, obdržela slušné honoráře, zanedlouho měla být zkolaudovaná nástavba domu, kde bude brzy její vlastní byt. To vše tvořilo šťastné okolnosti života. Smutek působilo vědomí, že láska, kterou prožila, neskončila happyendem. A co bylo nejhorší, uvědomila si, že mezi Evropany, především pak mezi Slováky, už zřejmě nenajde tak vášnivého muže, jakým byl Mehrez.

Roky po návratu z Francie rychle letěly. Práce, výzkumy, přednášky, výuka na vysoké škole, speciální terapeutické výcviky, tu a tam nějaký akt lásky s někým, kdo právě v tu chvíli o to stál, ale nestál o nic vážnějšího.

Ve třiceti učinila rozhodný závěr, opustila instituci i lukrativní vedoucí pozici a otevřela si vlastní terapeutické

pracoviště. Klientela si k ní našla cestu velice brzy. Z jednoduchého důvodu, nedělala jen klasické terapie, kdy psycholog jen do úmoru naslouchá a klient do úmoru rozpráví. Vypracovala si vlastní terapeutickou metodu, těžištěm práce s klientem se staly upřímné dialogy mířící do nejskrytějších zákoutí myšlenek a citů. Když to považovala za důležité, nebála se použít i ostřejší slovní projevy. Uvědomovala si, že její klienti nepotřebují jenom otevřené rozhovory, ale občas je třeba jim i nadzvednout žaludek. Světe, div se, nikdo se neurazil, právě naopak, většina klientů to vnímala jako přidanou hodnotu.

K Tamařiným rituálům patřil poslech hudby v autě. Měla v oblibě francouzské šansony, Jeana Garoua i arabskou moderní hudbu, která vlastně není úplně moderní, neboť tradiční hudební orientální motivy se objevují v každé skladbě.

I ono ráno si prozpěvovala *Je suis le même que t´as connu*, den jí připadal pěkný, byť horko bylo opět extrémní. V kanceláři ji čekala dvě sezení. První mělo zvláštní podtext. Pětašedesátiletá vdova Anna Bradáčová byla její klientkou už pátý měsíc. Vychovala sama syna a spolu bydleli v rodinném domku. Ten synovi darovala s podmínkou, že se o ni postará. Svorně spolu žili až do chvíle, kdy se na scéně objevila synova přítelkyně. Dnem, kdy se do vily přistěhovala, nastalo pro paní Annu peklo. Tamara se dnes měla setkat nejen s paní Bradáčovou, ale i s jejím synem. Uvědomovala si, že to nebude jednoduché, nicméně nebála se toho.

„Už sedí uvnitř," vítala ji Nela.

„Jakou mají náladu?“

„Mladý je pěkně vyklepaný, a to vás ještě neviděl!“

Tamara si právě brala pero a poznámkový blok. Zaraženě se na Nelu ohlédla. „Jak to myslíte?“

Nela okamžitě pochopila, že její poznámka nepatřila k nejtaktnějším. „Promiňte, nic jsem tím nemyslela, já… Však sama víte, že z vás jde někdy strach, když chcete. Takhle jsem to myslela.“

Tamara se nenápadně usmála. Nela byla mladé třeštidlo. Občas mluvila víc, než měla, občas zapomínala na podstatné věci, ale uměla si přiznat chyby a byla učenlivá.

„Tak vás oba vítám,“ zahájila sezení. Hned na to se obrátila k synovi paní Bradáčové. „Kolik vám je let?“

„Pětadvacet,“ odpověděl mladý muž nejistě, a stejně tak i působil. Po tvářích mu kvetlo akné, postava byla rachitická. Koeficient atraktivnosti se blížil nule a Tamara hned pochopila, že i to je jeden z důvodů, proč tak urputně před mámou brání svou přítelkyni a nechce připustit, že je jejich společným problémem.

„Syna jsem měla poněkud později,“ vysvětlovala Anna Bradáčová. „Myslela jsem, že jsem v přechodu, ani k lékaři jsme nezašla. A narodil se Tonek. Muž byl tenkrát šťastný, to mi věřte. Bohužel ne dlouho. Pracoval jako pochůzkář na železnici a zachytil ho vlak.“

„Jak vnímáte současné spolužití s maminkou?“ obrátila se Tamara znovu na Antonína Bradáče.

„Nedá se s ní vydržet. Dělá naschvály, chce mou přítelkyni od nás vyštvat! Přitom dům je můj!“

„Zapomněl jsi, kdo jej postavil!“ připomněla mu matka.

„A co má být? Teď je můj a ty mi lezeš na nervy!“

„Jak se to ke mně chováš?“ bránila se synovým útokům Anna Bradáčová.

Tamara je sledovala. Zuřivost mladého muže byla zjevná, pro ni však doposud nepochopitelná. Věděla, že potřebuje mezi nimi nastolit smír nebo aspoň jistou míru akceptování. Ze spisu, který ležel před ní, vyndala na stroji napsaný seznam.

„Psal jste to, Antoníne?“ otočila se k muži.

Chlapec zůstal jako opařený. Podíval se na Tamaru, začal se ošívat, nervózně si uhlazoval vlasy. To byl jasný signál, že ho to rozhodilo. Evidentně hledal slova, jimiž by objasnil, jak něco takového vůbec mohlo vzniknout.

„Šlo pouze o mou snahu zachránit situaci.“

„Tím jste chtěl zachránit situaci?“ téměř po něm zopakovala Tamara s důrazným akcentem. „Tenhle seznam, respektive pamflet, který jste chtěl dát podepsat své matce, měl být pokusem o zachránění situace?“

Otočila list před sebe a začala z něj číst: „Anna Bradáčová se zavazuje, že nebude vycházet ze svého pokoje v pracovní dny od 16.00 do rána 8.00. Dále o víkendech vůbec nebude vycházet na dvůr…“

Antonín nevydržel a skočil Tamaře do řeči. „Ale jak jsem to měl udělat, prosím vás? Sotva s přítelkyní přijdeme z práce, začne se kolem nás motat a starat se o nás. Jenom rýpe a rýpe!“

„Je to stále můj dům, i když jsem ti jej darovala. A nějaká chudinka, kterou sis dovedl, mi nebude rozkazovat, kdy můžu vařit, prát a zda smím doma kouřit!“ pustila se do boje se synem Anna Bradáčová.

„Pokud dovolíte, budu pokračovat," vstoupila do rozepře Tamara. „Píšete tady, že vaše matka si smí vařit jen od 8:00 do 10:00. Pak může používat už jen rychlovarnou konvici. Ve vaší pračce má praní zakázané, dívat se na váš televizor má zakázané, kouřit má zakázané v domě i jeho okolí. Nesmí vás jakkoli oslovovat, hovořit s vámi může jen tehdy, když to umožníte vy. A abych nezapomněla, nikdy a za žádných okolností nesmí oslovit či jinak kontaktovat vaši přítelkyni."

„Ale ten televizor a tu pračku jsem koupil za své peníze!"

„To je všechno, co mi k tomu řeknete?" Tamara mladíka, který jí vůbec nebyl sympatický, propichovala očima. Často se setkala s dětmi, které ubližovaly svým rodičům. Bohužel ti, hlavně ve vyšším věku, se nedokázali bránit. Většinou je omezoval stud. Ptali se sebe sami, kde udělali chybu, že z jejich milovaného dítěte vyrostl bezcitný egoista.

„Co vám mám k tomu říct? S ní se prostě nedá!"

„S ní?" Tamara se opět chytila jeho slov. „Máte problém oslovit důstojně vlastní matku? Můžete mi objasnit, co znamená poznámka v závěru tohoto kvazidokumentu, že pokud matka poruší daná ustanovení, dobrovolně se odstěhuje do některého zařízení pro seniory?"

„Jak jinak jsem ji měl přinutit, aby se mi přestala cpát do života?"

Tamara se ani nedivila, že starší lidé, kteří prožívají podobnou situaci jako paní Bradáčová, se ostýchají o tom hovořit. Nedokázala si představit, že by měla dítě, které by ji později takhle terorizovalo. Co máme dělat, ptali se jí často. Musela připustit, že recept na to, jak zpacifikovat vlastní rozpínavé potomky, nezná.

Anna Bradáčová popotahovala, její syn seděl jako na trní. Oba dva čekali, co Tamara řekne.

„Dobře poslouchejte, mladý muži. Buďte velice rád, že ten *dokument* přinesla vaše matka mně a neodnesla jej na policii. Případně, že jej nepodstrčila nějakému právníkovi."

Antonín se v předstíraném vzdoru ušklíbl, jako by říkal: „Nebo co?"

„Tímto seznamem se minimálně snažíte omezit matčinu osobní svobodu. Je absolutně nepřípustné, abyste takto zasahoval do práv druhého člověka, notabene vlastní matky. Uvědomte si, že je jí šedesát let. Z hlediska zákona je chráněnou osobou. Tedy pokud by vám nějaké porušení zákona ve vztahu k ní bylo prokázáno, máte, vážený pane, vážný problém!"

„Já žádná práva nemám? I já jsem tam doma! Chci mít vlastní rodinu a máma mi v tom brání."

„Je to vaše máma! Porodila vás, dala vám život, starala se o vás, co jí síly stačily. Vaší povinností je postarat se nyní o ni."

„Vy netušíte, co vyvádí. Zapomíná, co kam položila, pak tvrdí, že jsme jí to vzali. Bere si naše potraviny, i když má své vlastní!"

„No a? Má svá léta a lepší už to nebude. Stáří má, bohužel, i takové projevy. Opětovně vám opakuji, že vaší morální povinností je se o maminku postarat."

„Správně to říkáte, paní doktorko," osmělila se konečně vstoupit do hovoru Anna Bradáčová.

„Vám také něco řeknu, paní Bradáčová," otočila se k ní Tamara. „Váš syn má rovněž právo na vlastní život a rodinu. Možná se vám jeho současná partnerka nelíbí, snad jste si

představovala, že to bude někdo jiný. Je to však volba vašeho syna a vy nemůžete udělat nic jiného, než ji respektovat."

„Kdybyste ji znala a viděla, jak se chová v mém domě!"

„Ten dům už tvůj dávno není, zapomněla jsi? Jsem jediným vlastníkem!"

„Čekala jsem, že takto zareagujete." Tamara vytáhla ze spisu další listinu. Šlo o výpis z katastru nemovitostí. „V katastru je uvedené, že jste dům získal od matky na základě darovací smlouvy."

„To je snad jedno, jak jsem ho získal, ne?"

„Opět chyba ve vašem uvažování. Jako obdarovaný jste povinný chovat se k matce, tedy dárkyni, v souladu s dobrými mravy. Jistě uznáte, že ten seznam, kterým jste ji nutil podepsat, je všechno možné, jenom ne projev dobrých mravů."

Antonín splaskl jako bublina. „Teda já fakt teď nevím…"

„Myslím si, že to je váš základní problém. Děláte rozhodnutí, aniž byste pořádně přemýšlel. Věci si neprověřujete. Nejsem právnička, nemůžu vás poučovat, ale v zájmu vyřešení situace vás musím alespoň usměrnit. Tak si dobře v hlavě poskládejte všechno, o čem jsme tu mluvili. A k dosavadním si přidejte ještě jednu informaci – vaše matka může zažádat o vrácení daru, pokud se budete k ní nadále chovat tak, jak jsme si tady dnes rozebrali."

Oba, máma i syn, tiše seděli, téměř nedýchali. Tamara nevěděla, zda je to znamení dobré, nebo špatné.

„Další sezení budeme mít opět společná, souhlasíte?"

Antonín zdvihl zrak. „Myslíte, že by nám to pomohlo?"

„Kdybych si to nemyslela, tak vám to nenavrhuji."

* * *

Večer měla jít Tamara na sraz spolužáků z vysoké školy. Jenže už teď se cítila unavená, a to ji čekalo ještě jedno sezení. Měl přijít manžel paní Valentové. Když volal, byla překvapená. Nepředpokládala, že bude o schůzku stát. Většinou mají lidi před psychology příliš velký respekt. Myslí si, že se jedná o jakousi předsíň před psychiatrií. Chodit k psychologovi mnozí považují za projev osobní slabosti, až duševní lability. Tamara to věděla a divila se těmto postojům. Vždyť ve většině vyspělých evropských států, nemluvě o Americe, mají lidé vlastního terapeuta. Stejně jako mají zubaře, praktického lékaře, trenéra a poradce ve fitku, mají i svého psychologa a ve spolupráci s ním se starají o své duševní zdraví.

Natáhla se na terapeutické lehátko. Zavřela oči a pokusila se na chvilku si zdřímnout.

Vtom se jí před očima zjevila postava muže z eskalátoru. Kolik může měřit? Metr osmdesát pět? Kolik asi váží? Určitě ne víc než devadesát, možná i míň, osmdesát. To by byl gól, kdyby z toho něco bylo. Bůhví, jak by reagoval, kdyby se dozvěděl, že ona má sto dvacet. Možná by utekl. Ale co kdyby nevzal roha, kdyby se mu opravdu líbila, možná…

„Paní Tamaro, je tu další klient. Běžím pro něj dolů."

Tamara se probrala, podívala se na hodiny na stěně a uvědomila si, že si skutečně asi na půlhodinku zdřímla. Odběhla do malé šatny, aby se přepudrovala, přičísla a nanesla si rtěnku na rty. Na tom si nesmírně zakládala. Měla pěkný úsměv, ukázkový chrup, tak proč nepoužít výrazně červenou růž.

* * *

„Moc dobře nechápu, proč jsem měl za vámi přijít," začal pěkně zostra manžel paní Valentové. „Že s mou manželkou cloumají emoce, vím dobře, že je nejradši středobodem pozornosti, to taky. Že mi soustavně vyhrožuje, jak si něco udělá, pokud ji opustím, vím taky velmi dobře. Tak co tedy?"

„Pane Valento, ale chodit jste nemusel. Jde o vaše rozhodnutí. Předpokládám, že jste si našel čas, protože si uvědomujete, že je ve vašem vztahu potřeba něco vyřešit."

„Myslíte si, že jsem se o to už nepokoušel?"

„Věřím, že ano, ale podle všeho to nevedlo k vysněnému výsledku."

„A kde mám záruku, že se to teď povede? Že to nebude další ztráta času i peněz?"

„Záruční list ke svým službám nedávám. Ale pokud dobře rozumím důvodům, proč jste přišel, jistě se shodneme na faktu, že vám na vaší ženě záleží."

„Ano, záleží."

„To je velmi dobrý začátek, máme totiž na čem stavět."

„Jenže já už si s ní nevím rady. Soustavně mne podezřívá z nevěry. Slídí skoro jako FBI. Obvolává mé kolegy, společné známé. Vím, že si dokonce najala soukromého detektiva. Obávám se, že tím až onemocněla."

„Vaše žena si myslí, že ji už nemilujete."

„Kdybych ji nemiloval, dávno bych s ní nebyl."

„Proč si to tedy, podle vás, myslí?"

Igor Valenta byl typ podnikatele a manažera, který se o sebe vzorně stará. Zřejmě měli s manželkou podobnou vášeň pro módu. Stejně jako nebylo co vyčíst jí, i její muž byl ztělesněním vyžehlenosti a akurátnosti. Aktovka ladi-

la k opasku a botám, nedaly se přehlédnout drahé hodinky a exkluzivní manžetové knoflíčky.

„Můžu si sundat sako?“

„Určitě, budu ráda, když si uděláte pohodlí.“

Tamara očekávala, že si sako bude svlékat pozvolna a dá si záležet, aby jej položil vedle sebe vzorně složené. Přesně tak se stalo. Často se bavila tím, že se snažila předjímat, jak se budou ti druzí chovat v nejbližších okamžicích. Viděla do řady lidí tak hluboko, že dokázala odhadnout jejich reakce a projevy. Takže pokud by se našel někdo, kdo by se choval nepředvídatelně proti jejímu odhadu, bylo by to pro ni příjemné osvěžení.

„Čím bych měl začít?“

„Zkuste mi o svém vztahu k vaší paní povědět co nejvíc, co si myslíte, že bych určitě měla vědět.“

„Asi bych chtěl, abyste věděla, že byla láskou mého života.“

„Byla?“

„Byla. Byla to vášeň. Vášeň, která z vás vytvoří zcela jinou bytost, nebo vás sežehne na uhel.“

„Jak jste se seznámili?“

„Bylo mi dvaadvacet a navštěvoval jsem druhý ročník vysoké školy. Ona tam pracovala. Ve čtyřiceti letech už byla docentkou. Chodil jsem do jejího semináře, učila nás jeden semestr.“

„Čím vás zaujala, kromě toho, že byla vaší profesorkou?“

Odpovědi se hned nedočkala. Doslova viděla jeho myšlenkové pochody. Vzpomínky, obrazy, první okamžiky.

„Když jsem ji poprvé spatřil, přišlo mi, že vidím zjevení. Byla to krásná, zralá žena. Skvělý projev, půvab, s jakým za-

ujetím vykládala látku. To se nedá opsat slovy. Její smích, temperament."

„Uvědomoval jste si, o kolik je starší?"

„Ne. Mně jen bylo jasné, že taková žena by určitě nechtěla ucho jako já. Přestože jsem si s vrstevnicemi nerozuměl a vedle nich si připadal jako dědek. Názory mladých žen, jejich životní preference jsem nechápal a ztrácel se v nich. Ona byla jiná, byla tím, co jsem si ve svých snech vysnil."

„Kdy začal váš vztah?"

Inženýr Valenta se usmál. „Kvůli ní jsem neudělal dvakrát zkoušku, abych mohl přijít na opakování. Představte si, byl jsem tak drzý, že jsem za ní zašel a zeptal se, zda by mě nemohla doučovat."

„Ona vás neprokoukla?"

„Tehdy jsem se domníval, že ne, posléze mi řekla, že pro mě měla slabost od okamžiku, co mě uviděla. Ale chovala se profesionálně. Když jsem přišel s tím, že potřebuju doučování, bylo jí jasné, že hledám cestu ke sblížení."

„Začali jste si spolu ještě v době vašeho studia?"

„Ano. Carmen měla v té době dvouletou dceru. I ji jsem miloval od prvního okamžiku."

Tamara se zarazila. „Dceru? Paní Carmen nikdy nemluvila o tom, že by měla dceru. Tvrdila, že vaše manželství je bezdětné."

„To je."

„Tak mi objasněte tu dceru."

„Měla ji za svobodna."

„To je mi jasné, ale proč o ní nemluví?"

„Protože už není. Mou vinou."

„Chcete o tom mluvit?“

Igor Valenta se už nějakou dobu vyhýbal přímému pohledu z očí do očí. Teď je zdvihl. Byly plné slz. Podobné případy Tamara znala a byla na ně připravená. Na stole stál stojan s papírovými kapesníky.

„Potřebujete-li kapesník, vezměte si,“ vyzvala ho.

„Když jsme se s Carmen vzali, bylo mně dvacet čtyři a jí čtyřicet čtyři let. Malá začala chodit do školy. Událo se to krátce po svatbě. Měli jsme nehodu. Já s malou. Přežil jsem ji, ona ne.“

„Navzdory takové tragédii jste zůstali spolu?“

„Zůstali, představte si. Byla to šílená bolest. Pro ni ještě větší než pro mě. Spolu jsme však zůstali a naše láska se vůbec nezměnila. Byla jen hlubší právě díky té bolesti, která nás spojovala.“

Pak to přišlo. Ten vzorný, uhlazený, naškrobený manažer se rozplakal jako malé děcko. Ne nahlas, ale slzy se mu z očí lily v proudech. Tamara ho nechala vyplakat. Věděla, že to pomáhá. Mnohokrát konstatovala, že kdyby lidé uměli spontánně ventilovat vlastní emoce, bylo by méně frustrací a nemocí. Stejně to platilo o hněvu, smutku, radosti, lásce, štěstí, neštěstí. Jakýkoli dlouhodobě potlačený cit způsobuje nemoc. Dokazovaly to průzkumy, na nichž se podílela. Jak však říkávala její babička, komu není rady, tomu není pomoci.

Večerní sraz se spolužáky jí přišel vhod. Jenom doufala, že tentokrát budou mluvit ostatní a ona bude poslouchat. Přála si, aby nedošlo na vážná témata, neboť po celém dni jich měla nad hlavu.

Trochu se opozdila, bývalí spolužáci už byli rozparádění. Popíjeli, smáli se a vykládali veselé historky z práce. Mezi nimi se vyjímala PhDr. Eleonora Kevická, Ph.D., uznávaná kapacita především v oblasti prosazování práv žen, předsedkyně nejsilnější ženské organizace na Slovensku. Aktivní iniciátorka řady evropských projektů zaměřených na problematiku žen zrovna ohnivě objasňovala, kam jsme se s tou emancipací dopracovali.

„Ahoj," přivítala bodře Tamaru. „Ty jediná mě můžeš podpořit. Protože tyhle bývalé spolužačky, rozuměj slepice, co se už vyvdaly a doma mají od jednoho do čtyř potomků, zjevně nechápou, o čem tady mluvím."

„A o čem?" Tamara si přisedla k jedinému muži, kterého měli v ročníku, a přátelsky na něj mrkla. Všichni totiž věděli, že Norika je neřízená střela, která rozmete každého, kdo by se jen pokusil jediným slovíčkem zpochybnit jakékoli její tvrzení v rámci feministické propagandy.

„Tvrdím, že zažíváme krizi mužnosti!"

„Krizi mužnosti? To je zajímavý terminus technicus," pobaveně odvětila Tamara.

„Přestaň se smát a podívej se kolem sebe. Všude jsou silné, emancipované ženy. Dokážou všechno jako muži, možná i víc. Ani jedna z nich však není ohodnocená stejně jako oni."

„To přece všichni víme, jenže jak to souvisí s tebou prezentovanou krizí mužnosti?"

„A tys prý byla nejbystřejší v ročníku," popíchla ji Norika. „Muži už přestali být muži. Neumí se chovat zodpovědně, nejsou stateční, nedokážou se brát za správnou věc. Svých cílů dosahují úplatky, intrikami a silou. Nikoli rozumem a silou vůle. Už rozumíš?"

„Jaký z toho plyne závěr?“

„Jednoznačný. Nadvláda mužů skončila. Vládnoucí silou společnosti se stanou ženy. Vypracovaly se a není oboru, kde by nebyly schopné předběhnout příslušníky opačného pohlaví. Muži se stali přítěží, jejich éra končí. Stali se nepotřebnými!“

Noriččin plamenný projev ostatní zaujal. Některé bývalé spolužačky obrátily oči v sloup. Už na vysoké Noriku podezřívaly, že je lesba. Její nevraživost vůči všemu, co nosilo kalhoty, byla natolik evidentní, že si ani nic jiného nemohly myslet. Pravda, nešetřila ani spolužačky, které veřejně prohlašovaly, že se chtějí vdát a touží po rodině a dětech. Jedinou, kterou z ročníku jakž takž uznávala, byla Tamara. Taky jedině s ní po škole konzultovala některé pracovní otázky. Zřejmě její náklonnost podporovalo, že Tamara je stále svobodná a bezdětná. Z toho Norika usuzovala, že nesnáší muže podobně jako ona sama.

„Zajímavá teorie,“ ozval se jediný mužský mezi přítomnými. „Jen trochu zapomínáš, že muži jsou pro budoucnost planety stejně důležití, jako ženy.“

„Typická reakce,“ nedala se zaskočit Norika. „Pro ten kousek masa, co nosíte mezi nohama, si myslíte, že vás my ženy budeme donekonečna glorifikovat. Ale dobře se podívej, jak nám jde naproti asistovaná reprodukce. Na to, aby se narodilo dítě, nepotřebujeme žádný koitus.“

„Podle všeho se zdá, že tys ten koitus neměla pěkně dlouho,“ kontroval spolužák. Všichni včetně Tamary se rozesmáli. I když ta si vzápětí přiznala, že se svojí ubohou sexuální bilancí za poslední roky by se měla spíš zamyslet sama nad sebou, než se smát.